

Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arpajaislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arpajaislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 132/2016 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava hallintovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Jouni Laiho, sisäministeriö
- hallitusneuvos Merja Leinonen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- arpajaishallintopäällikkö Saaramia Varvio, Poliisihallitus
- Raha-automaattiyhdistyksen toimitusjohtaja Velipekka Nummikoski, FRV Evo Oy
- toimitusjohtaja Pertti Koskenniemi, Fintoto Oy
- toimitusjohtaja Juha Koponen, Veikkaus Oy
- puheenjohtaja Ilkka Niemeläinen, Forum Artis ry
- toimitusjohtaja Velipekka Nummikoski, Raha-automaattiyhdistys
- erityisasiantuntija Ilmari Nalbantoglu, Valo, Valtakunnallinen liikunta- ja urheiluorganisaatio ry
- puheenjohtaja Olli Joensuu, Veikkauksen edunvälittäjien verkosto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta
- Taiteen edistämiskeskus
- Valtion liikuntaneuvosto

Valiokunnan lausunto SiVL 11/2016 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Ehdotus yhdistää nykyiset kolme rahapeliyhteisöä on sivistysvaliokunnan näkemyksen mukaan tarkoituksenmukainen ja kannatettava. Toimintojen yhdistäminen mahdollistaa nykyistä paremmin rahapelitoiminnan kehittämisen ja valvonnan. Yhden yhtiön mallissa nykyisen kolmen yhtiön välinen kilpailu häviää. Valiokunta katsoo, että esitys vahvistaa mahdollisuuksia kehittää rahapelejä vastaamaan kansainvälistä kehitystä ja sähköisen toimintaympäristön vaatimuksia sekä luoda uusia virtuaalisia pelejä ja eri pelimuotojen yhdistelmiä. Valiokunnan näkemyksen mukaan tämä luo paremmat edellytykset sille, että kuluttajat käyttävät kotimaisia viranomaisten valvomia rahapelejä ulkomaisten yksityisten peliyritysten sijaan. Sen positiivisena liitännäis seurauksena kasvavilla tuotoilla voidaan jatkossakin vahvistaa kansalaisjärjestöjen yhteiskuntaa palvelevia toimintaedellytyksiä. Valiokunta pitää tärkeänä, että jatkossa turvataan suomalainen yksinoikeusjärjestelmä.

Rahapelaamisen haittoihin puuttuminen

Sivistysvaliokunta korostaa esityksessä esille nostetun pelihaittoihin puuttumisen tärkeyttä. Uuden rahapeliyhtiön tehtävänä on harjoittaa rahapelitoimintaa siten, että pelaamisesta aiheutuvia sosiaalisia, terveydellisiä ja taloudellisia haittoja ehkäistään ja vähennetään. Yksinoikeusmallissa on mahdollisuudet muodostaa johdonmukaiset ja tehokkaat tavat näihin haasteisiin vastaamiseksi. Yhden toimijan yksinoikeusjärjestelmää, jossa puututaan suunnitelmallisesti rahapelaamisesta aiheutuviin haittoihin, kyetään paremmin puolustamaan Euroopan unionin suuntaan.

Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että rahapelaamisen haittojen ehkäisyä ja vähentämistä seurataan ja niistä raportoidaan säännöllisesti. Tälle toiminnalle tulee osoittaa riittävät resurssit.

Tuoton käyttötarkoitus ja jako

Ehdotetun arpajaislain 17 §:n mukaan tuotosta käytetään 53 prosenttia urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteiden, taiteiden sekä nuorisotyön edistämiseen, 43 prosenttia terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen sekä neljä prosenttia hevoskasvatukseen ja hevosurheilun edistämiseen. Siten nykyisten toimijoiden, Veikkaus Oy:n, Raha-automaattiyhdistyksen ja Fintoto Oy:n, rahapelien tuottojen käyttötarkoitukset ja tuoton jakautuminen niiden kesken säilyvät yhdistymisestä huolimatta ennallaan. Uusi lainsäädäntö ei vaikuta edunsaajien vakiintuneeseen kokonaisavustusosuuteen, mitä sivistysvaliokunta pitää hyvänä. Valiokunta katsoo, että rahapelien tuotto tulee jatkossakin käyttää yleishyödylliseen tarkoitukseen ja kolmannen sektorin toimintaan. Sillä ei tule paikata valtion budjettivajetta.

Rahapelien tuoton käyttöön liittyen sivistysvaliokunta kiinnittää huomiota sosiaali- ja terveyssektorille suuntautuvaan osuuteen rahapelien yhteisestä tuotosta. Lakiesityksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriöön perustetaan Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus, jonka kustannuksista puolet korvaa uusi rahapeliyhtiö. Siten myös muut edunvälittäjät kuin sosiaali- ja terveysjärjestöt osallistuvat mainittujen kustannusten korvaamiseen heikentyneen tuotonjakokapasiteetin kautta. Taiteiden, tieteiden, liikunnan ja nuorisotyön avustusten jakoa koskeva päätöksente-

Valiokunnan lausunto SiVL 11/2016 vp

ko säilyy nykyisellään opetus- ja kulttuuriministeriössä virkätehtävänä ilman erillistä avustuskeskusta. Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä huolehtia eri sektoreiden yhdenvertaisesta kohtelusta ja siitä, että rahapeliyhtiön tuoton jaossa, avustusten valmistelussa, käytön valvonnassa ja vaikutavuuden arvioinnissa otetaan käyttöön hakijoita tasapuolisesti kohtelevat, hallinnollisesti järkevät ja läpinäkyvät ratkaisut. Uuden yhtiön tuotonjakoa koskeva päätöksenteko hallintoineen ja prosesseineen tulee toteuttaa siten, että avustuspäätösten teko sujuu joustavasti ja ketterästi avustusten hakijoiden tarpeet huomioon ottaen.

Sivistysvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että rahapelien tuottojen avustusjärjestelmät eivät tällä hetkellä kaikilta osin tunnista rajapinta-alueita. Toimintaympäristömme muuttuu koko ajan monimutkaisemmaksi. Tähän vastaamiseksi eri sektoreilla toimivat usein yhdistävät voimansa hallinnonrajat ylittäen. Esimerkiksi ikäihmisten toimintakyvyn turvaamista ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemistä lähestytään entistä enemmän eri toimintojen, kuten kulttuurin, liikunnan, osallisuuden vahvistamisen ja terveyden edistämisen, mahdollisuuksia yhdistellen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan avustusten jaon sektorikohtaisuus ja kapea-alaisuus on osin johtanut myös siihen, että useat järjestöt saavat toimintaansa yleisavustusta sekä Raha-automaattiyhdistykseltä että opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Tämä on hallinnollisesti raskas menettely sekä hakijoiden että päätöksenteon kannalta. Valiokunta ehdottaa arvioitavaksi, miten jatkossa voidaan nykyistä tehokkaammin tukea hallinnonrajat ylittäviä toimintoja.

Hallinto

Lakiesityksen mukaan uudella yhteisöllä on hallintoneuvosto, jolla on laissa säädetty seuranta- ja valvontatehtävät. Lakiesityksen perustelujen mukaan edustettuina olisivat yhtä suurin osuuksin ainakin parlamentaarisesti valitut edustajat sekä edunsaajien valitsemat edustajat. Valiokunta pitää ratkaisua hyvänä ja pitää tärkeänä, että hallintoneuvosto asetetaan riittävän laajapohjaisena ja mahdollisimman pian.

Rahapeliyhtiölle ehdotetun neuvottelukunnan tehtävänä on seurata rahapelipoliittisten tavoitteiden toteutumista ja kehittämistarpeita. Sen kokoonpanosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan tarkoitus on, että neuvottelukunnan jäseninä ovat esimerkiksi edustajat keskeisistä rahapelitoimintaan liittyvistä viranomaisista, eduskuntaryhmistä sekä edunsaajista. Valiokunta pitää ratkaisua tarkoituksenmukaisena.

Lainsäädännön uudistuksen toinen vaihe

Arpajaislainsäädännön uudistus toteutetaan aikataulusyistä kahdessa vaiheessa. Nyt käsiteltävänä oleva ehdotus on uuden lainsäädännön ensimmäinen osa. Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että uudistuksen toisen osan valmistelu käynnistetään välittömästi ja siinä yhteydessä tarkastellaan erityisesti pelitoiminnan operatiivisen toiminnan ja kanavointikyvyn kannalta kriittisiä asioita, joita ei ehditty ottaa huomioon ensimmäisessä vaiheessa. Toisessa vaiheessa on valiokunnan näkemyksen mukaan hyvä kiinnittää huomiota avustuspäätösten valmisteluprosessin tehostamiseen ja sähköisten järjestelmien hyödyntämiseen.

Valiokunnan lausunto SiVL 11/2016 vp

Nuorisolakia koskeva muutosehdotus

Sivistysvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esityksen 18. lakiehdotuksessa ehdotetaan muutettavaksi voimassa olevan nuorisolain 15 §:ää. Sivistysvaliokunta toteaa, että uusi nuorisolaki, joka ehdotetaan tulevan voimaan 1.1.2017 (HE 111/2016 vp), aiheuttaa teknisiä muutostarpeita edellä mainitun lakiehdotuksen säännösviittaukseen ja johtolauseeseen. Uuden, vielä vahvistamattoman, nuorisolain vastaava säännös on sen 26 §:ssä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Sivistysvaliokunta esittää,

että hallintovaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 16.11.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuomo Puumala kesk
varapuheenjohtaja Sanna Lauslahti kok
jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Jukka Gustafsson sd
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Ilkka Kantola sd
jäsen Kimmo Kivelä ps
jäsen Mikaela Nylander r
jäsen Ulla Parviainen kesk
jäsen Sari Raassina kok
jäsen Saara-Sofia Sirén kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Lahtinen